

Sondevoeding geven aan uw kind

Instructie voor ouders/verzorgers van kinderen tot 1 jaar

Inleiding

Uw kind heeft een sonde en krijgt sondevoeding. U wilt leren hoe u sondevoeding aan uw kind moet geven, zodat u dit thuis zelfstandig kunt doen. Deze brochure helpt u daarbij.

U leest hierin wat sondevoeding is en we beschrijven alle stappen voor het geven van sondevoeding. Ook vertellen we u welke problemen soms voorkomen en hoe u ze op kunt lossen.

Met vragen kunt u altijd terecht bij de verpleegkundige of de kinderarts van ons ziekenhuis; zij helpen u graag.

Het uitvoeren van een handeling met risico's

Sondevoeding geven, is een handeling waaraan risico's verbonden zijn. Een leek mag zo'n handeling niet zomaar uitvoeren, dat is voorbehouden aan artsen en verpleegkundigen.

U mag de handeling alleen uitvoeren wanneer de kinderarts hiervoor de opdracht heeft gegeven.

De verpleegkundige leert u precies hoe u sondevoeding geeft. Terwijl u dit leert, blijft de arts er verantwoordelijk voor dat alles goed gaat. U krijgt de gelegenheid om alle nodige kennis en vaardigheden aan te leren. U leert de handelingen precies volgens instructie uit te voeren. Dit wordt op de checklist bijgehouden. U oefent net zo lang tot de kinderarts én uzelf er alle vertrouwen in hebben dat u het kunt.

Is de checklist helemaal afgewerkt? Dan bent u als ouder/verzorgers in staat om zelfstandig sondevoeding te geven bij uw kind. Als u de checklist ondertekent, bent u verantwoordelijk voor het thuis goed uitvoeren van deze handeling.

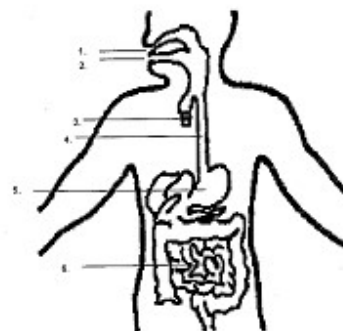
Natuurlijk neemt u deze verantwoordelijkheid alleen op u, als u dat ook echt wilt.

Dat u de verantwoordelijkheid draagt, betekent zeker niet dat u alles alleen moet doen. Uw huisarts en de verpleegkundige van de Thuiszorg zullen u graag bijstaan. Is er een probleem, dan kunt u bellen naar de thuiszorgverpleegkundige. Uw kind wordt vanuit het ziekenhuis aangemeld bij de Kinderthuiszorg.

Wat is sondevoeding?

Voedingssonde

Een voedingssonde is een buigzaam slangetje, dat via de neus en de keelholte wordt ingebracht en uitkomt in de maag. Aan het uiteinde zitten meerdere gaatjes waardoor de voeding in de maag stroomt. Na het inbrengen kan de sonde zes tot acht weken in de neus blijven zitten.

1. neus
2. mond
3. luchtpijp
4. slokdarm
5. maag
6. darmen

Sondevoeding

Sondevoeding is dunne vloeibare voeding die via een sonde in de maag komt. Er bestaan verschillende soorten sondevoeding. Zuigelingen krijgen vaak gewone zuigelingenvoeding of afgekolfde borstvoeding door de sonde. De kinderarts bepaalt welke soort en hoeveel voeding uw kind krijgt.

Waarom sondevoeding?

Er zijn verschillende redenen waarom een kind sondevoeding krijgt. Bij een zuigeling is de reden vaak dat het kindje nog niet de kracht heeft om de voeding (helemaal) zelf te drinken. Sommige kindjes krijgen alle voeding via de sonde. Andere kinderen drinken flesvoeding of borstvoeding gedeeltelijk zelf en krijgen de rest via de sonde.

Instructie voor het geven van sondevoeding

1. Leg alle spullen klaar:
 - de voeding op de juiste temperatuur
 - 1 spuit van 2,5 ml
 - 1 spuit van 10 ml
 - handdoek of slab
 - water voor het doorspoelen
2. Was uw handen goed met water en zeep, om zo schoon mogelijk te werken. Leg uw kind in de houding die voor hem/haar en u het prettigst is.
3. Leg de handdoek of slab onder het uiteinde van de sonde, dan geeft het niet als u een beetje morst.
4. Controleer de sonde voor elke voeding op zicht of deze nog juist zit. U kunt dit controleren door naar de pleister te kijken en te bepalen of deze nog goed vastzit. Ook kijkt u of de sonde nog op de juiste diepte zit, dit kunt u zien m.b.v. de centimeter verdeling op de sonde. U kunt ook wat maaginhoud optrekken. Wanneer u een melkachtige substantie terug krijgt is dit goed. Hierna kan gestart worden met toedienen van sondevoeding. Wanneer u twijfelt of de sonde nog juist zit kunt u contact opnemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.

5. Voel of de voeding handwarm is.
6. Er zijn twee manieren om sondevoeding te geven: inspuiten of via de hevelwerking:
 1. Inspuiten: Vul de 10 ml spuit met voeding en sluit deze aan op het uiteinde van de sonde. Spuit de voeding langzaam in en let hierbij op reacties van uw kindje.
 2. Hevelwerking: Sluit de spuit aan op de dichtgeknepen sonde en vul deze met voeding. Houd de spuit iets hoger dan het maagje, zodat de voeding op een goede snelheid inloopt. Hoe hoger de spuit, hoe sneller de voeding inloopt. Als u de spuit te laag houdt, loopt de voeding vanuit de maag terug in de spuit.
7. Let op reacties van uw kind zoals:
 - misselijkheid/braken
 - onrust/huilen
 - hoesten
 - blauw wordenStop met het geven van de voeding zodra uw kindje één van deze reacties vertoont. Geef uw kindje de tijd om rustig te worden. Controleer dan nog eens de ligging van de sonde. Zit die goed, probeer dan de rest van de voeding te geven. Laat de voeding eventueel iets langzamer inlopen. Lukt het dan weer niet goed, probeer het dan bij de volgende voeding opnieuw. Gaat het dan nog niet goed dan kunt u contact opnemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.
8. Hebt u alle voeding gegeven, spuit dan de sonde door met 1.5 ml lauw water. Hiermee voorkomt u dat de sonde verstopt raakt.
9. Sluit de sonde af met het afsluitdopje.
10. Maak de spullen na afloop goed schoon.
11. Geef uw kind de kans om te boeren.

De verzorging

Mondverzorging

Kinderen die alleen via de sonde voedsel krijgen, maken niet genoeg speeksel aan. Dat maakt ze vatbaarder voor ontstekingen en infectie, want speeksel gaat ontstekingen en infectie tegen.

Goede mondverzorging is daarom extra belangrijk. Maak vóór elke voeding de binnenkant van het mondje helemaal schoon met een gaasje dat u in lauw water hebt gedoopt. Doe dit zo voorzichtig mogelijk, want uw kindje kan er braakneigingen van krijgen.

Smeer de lipjes van uw kind goed in met een vette crème, bijvoorbeeld vaseline. Dit voorkomt dat de huid uitdroogt en gaat barsten.

Een ander aandachtspunt is het onderhouden van de mondfuncties. Kindjes die alleen via de sonde voedsel krijgen, missen de ervaring van bepaalde bewegingen en gevoelens in het gebied van hun mond. Die ervaringen hebben ze van het begin af aan nodig om later te kunnen leren eten en praten. U kunt uw kindje tijdens het geven van sondevoeding laten zuigen op een fopspeen of uw pink. Als uw kindje de borst of fles mag hebben, geef deze dan altijd eerst. Zo leert uw kindje ook zelf drinken.

Neusverzorging

De sonde zit aldoor tegen de rand van het neusgatje en op de neus geplakt. Daarom is extra neusverzorging nodig.

- Zorg ervoor dat de sonde niet tegen de rand van het neusgatje drukt, dit om wondjes te voorkomen.
- Vervang de pleisters zodra ze vies zijn of loslaten samen met de verpleegkundige van de thuiszorg.
- Maak het neusje schoon met water en droog goed af.
- De neusgatjes maakt u regelmatig schoon met een gaasje of wattenstokje dat u in kraanwater heeft gedrenkt. Zonodig geeft u neusdruppels van fysiologisch zout.

De voeding

Klaarmaken en bewaren

De voeding maakt u klaar volgens het voorschrift van de diëtiste. Goede hygiëne is daarbij erg belangrijk. Voeding trekt namelijk bacteriën aan waardoor het snel bederft. Was altijd uw handen met water en zeep en gebruik schone spullen. Keukenspullen die u bij het klaarmaken gebruikt, kunt u afwassen met heet water en afwasmiddel. Maak de spuiten goed schoon, dan kunt u ze meerdere keren gebruiken. Vervang de spuiten elke 24 uur.

U kunt de voeding voor 24 uur vooruit klaarmaken, of per portie vóór de toediening. Als u meerdere porties tegelijk klaarmaakt, moet u ze in de koelkast bewaren. De porties zijn maximaal 24 uur houdbaar. Werk bij het klaarmaken zo schoon mogelijk. Zorg ook dat er geen klontjes in de voeding zitten. Door klontjes kan de sonde namelijk verstopt raken. Breng iedere portie vlak vóór het gebruik op lichaamstemperatuur, ongeveer 37°C. Controleer dit door een paar druppels op de binnenkant van uw pols te sprengelen. Als u de druppels amper voelt, is de temperatuur precies goed. De voeding mag zeker niet te warm zijn, want dat kan irritatie of zelfs verbranding van de slokdarm veroorzaken.

Medicijnen geven via de sonde

Sommige medicijnen kunnen via de sonde worden gegeven. Krijgt uw kindje medicijnen, overleg dan met de arts of de verpleegkundige hoe u deze het best kunt geven. Vraag ook of dit vóór, tijdens of na de voeding moet.

Instructie voor het geven van medicijnen via de sonde:

1. Leg eerst alles klaar wat u nodig hebt:
 - spuitje van 2.5 ml
 - spuitje van 10 ml
 - spuitje voor het medicijn
 - voorgeschreven medicijn(en)
 - water voor het doorspoelen
2. Was uw handen goed met water en zeep, om zo schoon mogelijk te werken.
3. Als het medicijn niet vloeibaar is, los het dan op wanneer dit is toegestaan. Dit doet u door het medicijn te vermalen tussen bijvoorbeeld twee lepels en met lauw water te mengen. Gebruik hiervoor niet te veel water. Met het 10cc spuitje kunt u ongeveer 5 tot 10 cc water toevoegen.
4. Trek het vloeibare, of het in water opgeloste, medicijn op in een spuit.
5. Controleer de sonde voor elke voeding op zicht of deze nog juist zit. U kunt dit controleren door naar de pleister te kijken en te bepalen of deze nog goed vastzit. Ook kijkt u of de sonde nog op de juiste diepte zit, dit kunt u zien m.b.v. de centimeter verdeling op de sonde. U kunt ook wat maaginhoud optrekken. Wanneer u een melkachtige substantie terug krijgt is dit goed.
6. Zet de spuit met medicijnen op de sonde en spuit de medicatie in. Krijgt uw kindje meerdere medicijnen, dan spoelt u tussendoor steeds met 1.5 ml water schoon.
7. Spoel na het geven van de medicijnen de sonde goed schoon met 3 ml water.
8. Sluit de sonde af met het afsluitdopje.
9. Maak de spullen na afloop goed schoon.

Eten en drinken naast de sondevoeding

De arts bespreekt met u en uw kind of uw kind naast de sondevoeding ook zelf mag drinken. Geef uw kindje altijd eerst de borst of de fles en dan pas sondevoeding. Zo zal uw kindje krachtig drinken omdat het hongerig is.

Mogelijke problemen

De sonde is verstopt

De sonde kan verstopt raken door:

- Het niet regelmatig doorspuiten van de sonde.
- Het niet goed doorspuiten van de sonde voor en na het toedienen van medicijnen.
- Te lange blootstelling aan de zon. Hierdoor kan de sonde uitdrogen en hard worden, waardoor sneller verstoppingen ontstaan.

Als de sonde verstopt is, probeer hem dan door te spuiten met water of met koolzuurhoudend water. Het koolzuur lost de resten in de sonde soms beter op dan gewoon water. U mag een klein beetje druk gebruiken bij het doorspuiten, neem hiervoor een 2.5 ml spuit.

De voeding loopt niet door

Soms wordt de sonde dichtgedrukt doordat uw kind in een bepaalde houding zit of ligt. Geef uw kindje een andere houding. Is het probleem nog niet opgelost? Dan zit de sonde verstopt, zie hiervoor.

De sonde is verschoven

Neem dan contact op met de verpleegkundige van de thuiszorg.

Uitgebraakte sonde

Als uw kind de sonde uitbraakt, komt deze er via de mond uit. U moet meteen ophouden met voeden en de sonde langzaam via het neusje uittrekken. Zet het dopje eerst terug op de sonde, anders kan er voeding in de longen komen. Vervolgens neemt u contact op met de verpleegkundige van de thuiszorg.

Mogelijke complicaties

Irritatie van het neusslijmvlies

Soms zit de sonde te strak, of zit hij te lang op één plaats vastgeplakt. Het neusslijmvlies raakt dan geïrriteerd. Dan kunt u in overleg met de verpleegkundige van de thuiszorg de sonde opnieuw door haar laten plaatsen.

Misselijkheid en overgeven

Sommige kinderen worden misselijk of moeten overgeven. Dit kan een of meer oorzaken hebben:

- De voeding loopt te snel in.
- Het is te veel voeding per portie.
- De voeding is te zwaar voor uw kind.
- De voeding is te koud.
- De maag van uw kind raakt niet snel genoeg leeg.
- De sonde ligt verkeerd.
- De medicijnen die uw kind krijgt, veroorzaken misselijkheid.
- Uw handen of de spullen zijn niet schoon genoeg waardoor uw kind bacteriën heeft binnengekregen.
- Uw kind heeft een infectie.

Als uw kindje misselijk wordt of overgeeft, stopt u meteen met het toedienen van de sondevoeding. Ga na wat de oorzaak is en verhelp deze als u kunt. Laat uw kindje kalmeren en ga dan pas verder. Geeft dit geen verbetering dan is het goed om de verpleegkundige van de thuiszorg te raadplegen.

Diarree

Mogelijke oorzaken van diarree zijn:

- De voeding loopt te snel in.
- Het is te veel voeding per portie.
- De voeding is te zwaar voor uw kindje.
- De voeding is te koud.
- De sonde ligt te diep.
- Uw kind is besmet met bacteriën.
- De voeding is verkeerd samengesteld.
- Het maagdarmkanaal van uw kindje functioneert niet goed.
- De medicijnen die uw kind krijgt, veroorzaken diarree.

Verhelp de oorzaken als u kunt. Houdt de diarree aan, overleg dan met uw kinderarts wat u het beste kunt doen.

Pijnlijke mond

Kindjes die alleen via de sonde voedsel krijgen, maken niet genoeg speeksel aan. Hierdoor kunnen er irritaties, ontstekingen en soms zelfs infecties van het mondslijmvlies ontstaan. Een infectie die bij zuigelingen veel voorkomt is spruw. U herkent dit aan de kleine witte vlekjes op het tandvlees of aan de binnenkant van de wang. Het ziet eruit als melk, maar als u erover wrijft blijft het zitten. Raadpleeg de huisarts als u denkt dat uw kind spruw heeft. Ook als uw kind last blijft houden van een pijnlijke mond, neemt u contact op met uw huisarts.

Zie voor de verzorging van de mond het kopje 'Verzorging: mondverzorging'

Verslikken in de voeding

Als de sonde van plaats verandert of als uw kindje moet overgeven tijdens de voeding, kan uw kindje zich verslikken. Er bestaat dan kans dat de voeding in de luchtpijp of de longen terecht komt. In dat geval kan uw kind gaan hoesten, moeilijk ademen, benauwd worden of blauw aanlopen.

Als dit gebeurt, stop dat direct met het toedienen van de sondevoeding.

Neem meteen contact op met uw kinderarts als uw kind zich ernstig in de voeding heeft verslikt.

Belangrijke telefoonnummers

Kinderarts, dr.

Telefoonnummer.

Tot slot

Voor informatie over het ziekenhuis kunt u terecht op onze internetsite: www.ghz.nl. Ook kunt u dagelijks bellen naar het algemene informatienummer (0182) 50 50 50.

Hebt u na ontslag vragen naar aanleiding van de informatie in deze folder, dan kunt u bellen naar de Kinderthuiszorg, telefoonnummer (088) 020 07 00.

colofon

uitgave : Groene Hart Ziekenhuis, Gouda

productie : Marketing & Communicatie

mei 2020

08.04.056